

Zenon Wiśniewski   **Dualne kształcenie zawodowe w Niemczech w warunkach pandemii**

Autorengruppe Bildungsberichterstattung, Bildung in Deutschland 2020. Ein Indikatorengestützter Bericht mit einer Analyse zu Bildung in einer digitalisierten Welt, 23 VI 2020, https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bildung-Forschung-Kultur/Bildungsstand/Publikationen/Downloads-Bildungsstand/bildung-deutschland-5210001209004.pdf?__blob=publicationFile (15 III 2021).

Bellmann L., Ebbinghaus M., Fitzenberger B. et. al., Der Mangel an Bewerbungen bremst die Erholung am Ausbildungsmarkt, "IAB-Forum" 18 XI 2021, <https://www.iab-forum.de/der-mangel-an-bewerbungen-bremst-die-erholung-am-ausbildungsmarkt/> (31 VII 2023).

Bellmann L., Fitzenberger B., Die Covid-19-Krise der Berufsausbildung, "WSI-Mitteilungen" 74, 2021, 4, s. 262. <https://doi.org/10.5771/0342-300X-2021-4-262>

Bellmann L., Fitzenberger B., Gleiser P. et al., Jeder zehnte ausbildungsberechtigte Betrieb könnte im kommenden Ausbildungsjahr krisenbedingt weniger Lehrstellen besetzen, "IAB-Forum" 22 II 2021,

Bertelsmann Stiftung, Ausbildungsgarantie bringt pro Jahr bis zu 20.000 zusätzliche Fachkräfte, <https://www.bertelsmann-stiftung.de/de/themen/aktuelle-meldungen/2021/august/ausbildungs-garantie-bringt-pro-jahr-bis-zu-20000-zusaetzliche-fachkraefte> (15 V 2022).

Bosch G., Das duale System der Berufsausbildung in Deutschland, "Notes du Cerfa" 2018, nr 143.

Brzinsky-Fay Ch., Lost in Transition? Labour Market Sequences of School Leavers in Europe, "European Sociological Review" 23, 2007, nr 4, s. 409-422. <https://doi.org/10.1093/esr/jcm011>

Bundesagentur für Arbeit, Berichte: Arbeitsmarkt kompakt - "Bundesprogramm Ausbildungsplätze sichern", Nürnberg 2022.

Bundesinstitut für Berufsbildung, Neu abgeschlossene Ausbildungsverträge - Ergebnisse der BIBB-Erhebung zum 30. September 2020, 9 XII 2020, <https://www.bibb.de/de/124630.php> (16 VII 2021).

Buttler D., Praca a zadowolenie z życia wśród młodych, Poznań 2020.

Dietrich H., Fitzenberger B., Duale Ausbildung unter Druck: Was kann eine Ausbildungs-garantie leisten?, "IAB-Forum" 4 VII 2022, <https://www.iab-forum.de/duale-ausbildung-unter-druck-was-kann-eine-ausbildungs-garantie-leisten/> (31 VII 2023).

Dohmen D. et al., Jugendarbeitslosigkeit in Deutschland in der Krisenzeiten, Berlin 2020 (FIBS Forum, 75).

Dummert S., Schwengler B., Übergang von der Schule in die Ausbildung, w: Arbeitsmarkt kompakt. Analysen, Daten, Fakten, red. J. Möller, U. Walwei, Nürnberg-Bielefeld 2017, s. 96-98.

Dummert S., Umkehrer M., Auswirkungen der Covid-19-Pandemie nach dem ersten Lockdown 2020: Weniger Übernahme nach einer betrieblichen Ausbildung, "IAB-Kurzbericht" 2022, nr 4, <https://doku.iab.de/kurzber/2022/kb2022-04.pdf> (31 VII 2023).

Dustmann Ch., Schoenberg U., Why Does the German Apprenticeship System Work?, w: Skill Formation. Interdisciplinary and Cross-National Perspectives, red. K.U. Mayer, U. Solga, Cambridge-New York 2008, s. 85-108. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511499593.005>

Eurofound, Living, Working and COVID-19, Luxembourg 2020 (COVID-19 Series).

Fitzenberger B., In der Covid-19-Rezession muss auch die duale Berufsausbildung abgesichert werden, "IAB-Forum" 5 VI 2020, <https://www.iab-forum.de/in-der-covid-19-rezession-muss-auch-die-duale-berufsausbildung-abgesichert-werden/> (31 VII 2023).

Leber U., Schwengler B., Betriebliche Ausbildung in Deutschland. Unbesetzte Ausbildungsplätze und vorzeitig gelöste Verträge erschweren Fachkräftesicherung, "IAB-Kurzbericht" 2021, nr 3, <https://doku.iab.de/kurzber/2021/kb2021-03.pdf> (31 VII 2023).

Lerman R., Do Firms Benefit from Apprenticeship Investments?, "IZA World of Labor" 2014, nr 55, <https://wol.iza.org/uploads/articles/55/pdfs/do-firms-benefit-from-apprenticeship-investments.pdf> (31 VII 2023). <https://doi.org/10.15185/izawol.55>

Moszyński M., Wiśniewski Z., Polityka rynku pracy w społecznej gospodarce rynkowej Niemiec, Toruń 2020.

Neumann M., Schmidt J., Werner D., Die Integration Jugendlicher in Ausbildung und Beschäftigung, Köln 2010.

Quintini G., Manfredi T., Going Separate Ways? School-to-Work Transitions in the United States and Europe, "OECD Social, Employment and Migration Working Papers" 2009, nr 90.

Raffe D., Explaining National Differences in Education-Work Transition, "European Societies" 2014, nr 2, s. 175-193. <https://doi.org/10.1080/14616696.2013.821619>

Siebert H., Übergang von der Ausbildung in den Beruf, w: Arbeitsmarkt kompakt. Analysen, Daten, Fakten, red. J. Möller, U. Walwei, Nürnberg-Bielefeld 2017, s. 98-100.

Statistik der Bundesagentur für Arbeit, Berichte: Arbeitsmarkt kompakt - Der Ausbildungsmarkt im Beratungsjahr 2020/21, Nürnberg 2021.

Ulrich J.G., Eberhard V., Die Entwicklung des Ausbildungsmarktes in Deutschland seit der Wiedervereinigung, w: Ausbildungschancen und Verbleib von Schulabsolventen, red. U. Beicht, M. Friedrich, J.G. Ulrich, Bielefeld 2008, s. 13-57.

Umkehrer M., Heterogenous Effects of Entering the Labor Market During a Recession - New Evidence from Germany, "CESifo Economic Studies" 65, 2019, nr 2, s. 177-203. <https://doi.org/10.1093/cesifo/ifz003>

Wiśniewski Z., Młodzież na niemieckim rynku pracy: kształcenie, przechodzenie do pracy, aktywizacja zawodowa, Toruń 2021.

Wolter S.C., Ryan P., Apprenticeship, w: Handbook of the Economics of Education, red. E. Hanushek, S. Machin, L. Woessmann, Amsterdam 2011, s. 521-576. <https://doi.org/10.1016/B978-0-444-53429-3.00011-9>

Włodzimierz Anioł,   Co po populizmie? W stronę opiekuńczego państwa prawa

Anioł W., Kontrowersje wokół koncepcji "państwa pracy", w: Polityka społeczna, red. G. Firlit-Fesnak, J. Męcina, Warszawa 2018, s. 442-455.

- Anioł W., Szlak Norden. Modernizacja po skandynawsku, Warszawa 2013.
- Anioł W., Transnacionalizacja polityki społecznej, w: Polityka społeczna, red. G. Firlit-Fesnak, J. Męcina, Warszawa 2018, s. 541-562.
- Anioł W., Trzecia Rzeczpospolita w trzech opowieściach. Wokół polskich przemian 1989-2019, Warszawa 2020. <https://doi.org/10.33896/978-83-8017-325-5>
- Anioł W., Unia Europejska jako wspólnota socjalna, w: Europeistyka. Podręcznik akademicki, t. 2, red. K.A. Wojtaszczyk, W. Jakubowski, Warszawa 2012, s. 95-105.
- Ash T.G., Obrona liberalizmu. Eseje o wolności, wojnie i Europie, tłum. A. Halbersztat et al., przedm. J. Kuisz, Warszawa 2022.
- Autorytarny populizm w XXI wieku. Krytyczna rekonstrukcja, red. F. Pierzchalski, B. Rydliński, Warszawa 2017.
- Chueri J., An Emerging Populist Welfare Paradigm? How Populist Radical Right-wing Parties Are Reshaping the Welfare State, "Scandinavian Political Studies" 45, 2022, nr 3, s. 383-409. <https://doi.org/10.1111/1467-9477.12230>
- Czech S., Gospodarka w służbie idei. Rzecz o modelu szwedzkim, Katowice 2013.
- Dahrendorf R., The Modern Social Conflict. An Essay on the Politics of Liberty, Berkeley-Los Angeles 1990.
- Fukuyama F., Liberalism and Its Discontents, New York 2022.
- Gopnik A., Manifest nosorożca. Rozprawa z liberalizmem, tłum. P. Beniuszys, Łódź 2022.
- Kowalik T., Can Poland Afford the Swedish Model?, "Dissent", Winter 1993.
- Męcina J., Social Dialogue in Face of Changes on the Labour Market in Poland: from Crisis to Breakthrough, tłum. M. Drozdowska-Zadura, Budapest-Warsaw 2017.
- Müller J.-W., Strach i wolność. O inny liberalizm, tłum. P. Masłowski, Warszawa 2020.
- The Oxford Handbook of Populism, red. C.R. Kaltwasser et al., Oxford 2017.
- Polityka społeczna, red. G. Firlit-Fesnak, J. Męcina, Warszawa 2018.
- Szyłko-Skoczny M., Polityka rynku pracy, w: Polityka społeczna, red. G. Firlit-Fesnak, J. Męcina, Warszawa 2018, s. 367-387.
- Yörük E., Öker İ., Ramalho Tafoya G., The Four Global Worlds of Welfare Capitalism: Institutional, Neoliberal, Populist and Residual Welfare State Regimes, "Journal of European Social Policy" 32, 2022, nr 2, s. 119-134. <https://doi.org/10.1177/09589287211050520>

Mirosław Grewiński,   **Polityka aktywizacji na przykładzie usług rynku pracy w Polsce**

Arendt Ł., Kukulak-Dolata I., Profilowanie pomocy dla bezrobotnego jako element racjonalnego wydatkowania środków przeznaczonych na aktywną politykę rynku pracy, w: Polityka rynku pracy – w

poszukiwaniu polskiego modelu kontraktacji usług, red. M. Grewiński, Warszawa–Opole 2015, s. 78–90.

Berkel R. van, Borghi V., New Modes of Governance in Activation Policies. 1, „International Journal of Sociology and Social Policy” 27, 2007, nr 7/8, s. 276–346.

<https://doi.org/10.1108/01443330710773854>

Boruta I., Strategie zatrudnienia organizacji międzynarodowych UE, MOP, OECD, Warszawa 2002.

Czy podejście aktywizujące ma szansę? Pracownicy socjalni i praca socjalna w Polsce 20 lat po reformie systemu pomocy społecznej. Raport, red. M. Rymśa, Warszawa 2011.

Denhardt R.B., Denhardt J.V., The New Public Service: Serving Rather than Steering, „Public Administration Review” 60, 2000, nr 6, s. 549–559. <https://doi.org/10.1111/0033-3352.00117>

Flaszyńska E., Bezrobocie, bezrobotny, praca socjalna, Warszawa 2019.

Flaszyńska E., Współpraca lokalnych publicznych podmiotów polityki społecznej szansą skutecznego działania na rzecz osób wykluczonych społecznie – raport z badań w Warszawie, „Problemy Polityki Społecznej. Studia i Dyskusje” 2016, nr 32(1), s. 87–107.

Grewiński M., Jak zreformować OHP w kontekście starych i nowych potrzeb młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym?, Warszawa 2018, ekspertyza wykonana na zamówienie Departamentu Studiów Strategicznych Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (umowa 459/DST/18).

Grewiński M., Usługi społeczne we współczesnej polityce społecznej. Przegląd problemów i wizja przyszłości, Warszawa 2021.

Grewiński M., Malinowski K., Europejski Fundusz Socjalny i rynek pracy w Unii Europejskiej, Warszawa 1999.

Integrated Social Services in Europe. A Study Looking at How Local Public Services Are Working Together to Improve People’s Lives, Brighton 2016.

Męcina J., Niewykorzystane zasoby. Nowa polityka rynku pracy, Warszawa 2013.

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Zatrudnienie w wojewódzkich i powiatowych urzędach pracy. Raport roczny 2021, Warszawa 2022.

Najwyższa Izba Kontroli, Efektywność świadczenia usług rynku pracy, Lublin 2018.

Polityka aktywizacji w Polsce. Usługi reintegracji w sektorze gospodarki społecznej, red. M. Grewiński, M. Rymśa, Warszawa 2011.

Polityka rynku pracy – w poszukiwaniu polskiego modelu kontraktacji usług, red. M. Grewiński, Warszawa–Opole 2015.

Rogaczewska M., Tyrowicz J., Organizacje pozarządowe na rynku pracy: unikatowe grupy czy uniwersalne kompetencje? Podsumowanie badania jakościowego (studiów przypadku), Warszawa 2006.

Rozwój publicznych służb zatrudnienia – stulecie 1919–2019, red. E. Flaszyńska, Ł. Arendt, Warszawa 2019.

Rymśa M., Aktywizacja w polityce społecznej – w stronę rekonstrukcji europejskich welfare states, Warszawa 2013.

Szylko-Skoczny M., Polityka społeczna wobec bezrobocia w Trzeciej Rzeczypospolitej, Warszawa 2004.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz.U. 2004, nr 99, poz. 1001.

Ewa Flaszyńska, Tworzenie i ochrona miejsc pracy w polityce publicznych służb zatrudnienia

Informacja o skutkach obowiązywania ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw w okresie 2019–2021, 14 VII 2022,

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwj3MrV_6L5AhVt_SoKHYkqDFQQFnoECAGQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.gov.pl%2Fattachment%2Facc34fa7-94bf-4878-890c-b8cc479f1a27&usq=AOvVaw3iKFMLWpbITMMJpMCne1Ha (31 VII 2022).

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Departament Funduszy, Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej, realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2020 roku, Warszawa 2021.

Ocena efektywności działań finansowanych w 2020 r. ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego (KFS) w województwie pomorskim. Raport końcowy, Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o., Gdańsk 2021.

Rekomendacje i zakres reform rynku pracy, red. J. Męcina et al., Warszawa 2021.

Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia z dnia 14 lipca 2017 r. w sprawie dokonywania z Funduszu Pracy refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy oraz przyznawania środków na podjęcie działalności gospodarczej, Dz.U. 2017, poz. 1380 z późn. zm.

Rozporządzenie Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 18 stycznia 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dokonywania z Funduszu Pracy refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy oraz przyznawania środków na podjęcie działalności gospodarczej, Dz.U. 2021, poz. 131.

Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w 2021 r., GUS, 31 I 2022, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/inne-opracowania/informacje-o-sytuacji-spolecno-gospodarczej/sytuacja-spolecno-gospodarcza-kraju-w-2021-r-,1,116.html> (31 VII 2022).

Szylko-Skoczny M., Nowe priorytety w polityce rynku pracy, w: Człowiek w pracy i polityce społecznej, red. J. Szambelańczyk, M. Żukowski, Poznań 2010, s. 79–88.

Szylko-Skoczny M., Polityka rynku pracy w III RP – doświadczenia i wyzwania, „Problemy Polityki Społecznej. Studia i Dyskusje” 26, 2014, nr 3, s. 25–42.

Szylko-Skoczny M., Polityka społeczna wobec bezrobocia w Trzeciej Rzeczypospolitej, Warszawa 2004.

Ustawa z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną, Dz.U. 1998, nr 133, poz. 872.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz.U. 2022, poz. 690.

Ustawa z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, Dz.U. 2020, poz. 7.

Ustawa z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2020, poz. 568 z późn. zm.

Ustawa z dnia 9 grudnia 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2020, poz. 2255.

Wiśniewski Z., Polityka rynku pracy w Europie i Polsce – rola publicznych służb zatrudnienia, w: *Rozwój publicznych służb zatrudnienia – stulecie 1919–2019*, red. E. Flaszewska, Ł. Arendt, Warszawa 2019, s. 109–130.

Anna Organiściak-Krzykowska, Wpływ procesów demograficznych na kurczenie się zasobów pracy w Polsce

Aksoy Y., Basso H.S., Smith R.P., Grasl T., *Demographic Structure and Macroeconomic Trends*, Madrid 2015 (Documentos de Trabajo, 1528), <https://www.bde.es/f/webbde/SES/Secciones/Publicaciones/PublicacionesSerias/DocumentosTrabajo/15/Fich/dt1528e.pdf> (13 VII 2021).

Aktywność ekonomiczna ludności Polski, GUS, Warszawa 2016.

Bloom D.E., Canning D., *Global Demographic Change. Dimensions and Economic Significance*, „NBER Working Paper” 2004, nr 10817, s. 1–45, <http://www.nber.org/papers/w10817> (13 VII 2021).

Cooley T., Henriksen E., *Balansowanie między skutkami zmian demograficznych*, 10 VII 2018, „Obserwator Finansowy” (tłum. za: VoxEU.org, *Demographics and Long-Run Growth*, 11 VI 2018), <https://www.obserwatorfinansowy.pl/forma/rotator/balansowanie-miedzy-skutkami-zmian-demograficznych> (13 VII 2021). <https://doi.org/10.4467/20801335PBW.21.019.14296>

Freeman R.B., *Migracje w procesie globalizacji*, tłum. M.A. Dąbrowski, „Gospodarka Narodowa” 231, 2007, nr 1–2, s. 99–129. <https://doi.org/10.33119/GN/101409>

The Global Demographic Transition, Washington (DC) 2004.

Hryniewicz J., *Aneks tabelaryczny: Rekomendacje Rządowej Rady Ludnościowej w zakresie polityki ludnościowej Polski*, Tabela II, cel II: Tworzenie warunków sprzyjających integracji w starzejącym się społeczeństwie – zmniejszenie skali zagrożenia wykluczeniem społecznym ludzi starszych, niesamodzielnych i niepełnosprawnych, w: *Rekomendacje Rządowej Rady Ludnościowej w zakresie polityki ludnościowej Polski*, Warszawa 2014, s. 250–252.

Informacja o rozmiarach i kierunkach czasowej emigracji z Polski w latach 2004–2018, GUS, Warszawa 2019.

Informacja o rozmiarach i kierunkach czasowej emigracji z Polski w latach 2004–2020, GUS, Warszawa 2021.

Kwiatkowski E., Pandemia COVID-19 jako szok ekonomiczny i jego konsekwencje na rynku pracy, w: Pandemia COVID-19 a zmiany na rynku pracy. Polska na tle innych krajów Grupy Wyszehradzkiej, red. E. Kwiatkowski, Warszawa 2022, s. 13–28.

Lee E.S., A Theory of Migration, „Demography” 3, 1966, nr 1, s. 47–57.
<https://doi.org/10.2307/2060063>

Ludność i struktura ludności według wieku w latach 1989–2020, GUS, Warszawa,
<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/struktura-ludnosci,16,1.html> (7 VIII 2021).

Ludność: stan i struktura w przekroju terytorialnym, GUS, Warszawa 2017.

Ludność: stan i struktura w przekroju terytorialnym, GUS, Warszawa 2018.

Ludność: stan i struktura w przekroju terytorialnym, GUS, Warszawa 2019.

Migracje zagraniczne, w: Sytuacja demograficzna Polski. Raport 2017–2018, Warszawa 2018, s. 196–231.

Piotrowski M., Organiściak-Krzykowska A., Bariery i stymulatory zatrudniania cudzoziemców w województwach Polski wschodniej, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Oeconomica” 3, 2014, nr 303, s. 77–90.

Polityka migracyjna jako instrument promocji zatrudnienia i ograniczania bezrobocia, red. P. Kaczmarczyk, M. Okólski, Warszawa 2008.

Polska w Unii Europejskiej, red. K. Żukrowska, J. Stryjek, Warszawa 2004.

Prognoza ludności na lata 2014–2050, GUS, Warszawa 2014.

Rajkiewicz A., Polityka społeczna wobec procesów migracyjnych, w: Polityka społeczna. Podręcznik akademicki, red. G. Firlit-Fesnak, M. Szyłko-Skoczny, Warszawa 2007, s. 303–313.

Rekomendacje Rządowej Rady Ludnościowej w zakresie polityki ludnościowej Polski, Warszawa 2014.

Rocznik demograficzny, GUS, Warszawa 2012.

Rocznik demograficzny, GUS, Warszawa 2018.

Rocznik demograficzny, GUS, Warszawa 2019.

Rocznik demograficzny, GUS, Warszawa 2020.

Sytuacja demograficzna Polski. Raport 2010–2011, GUS, Warszawa 2011.

Sytuacja demograficzna Polski. Raport 2015–2016, GUS, Warszawa 2016.

Sytuacja demograficzna Polski. Raport 2017–2018, GUS, Warszawa 2018.

Trwanie życia w 2016 r., GUS, Warszawa 2017.

Trwanie życia w 2020 r., GUS, Warszawa 2021.

World Migration Report 2013, International Organization for Migration, Geneva 2013.

Wysocka M., Potencjalne zasoby pracy w Polsce do roku 2050, w: Wyzwania rynku pracy, ubezpieczeń i polityki senioralnej, red. A. Organiściak-Krzykowska, M. Wysocka, Olsztyn 2020, s. 233–247.

<https://www.mpips.gov.pl/analizy-i-raporty/cudzoziemcy-pracujacy-w-polsce-statystyki/> (25 XI 2017).

Gertruda Uścińska, **Kobiety na rynku pracy i w ubezpieczeniu emerytalnym**

Aktywność ekonomiczna ludności Polski. I kwartał 2022 r., GUS, Warszawa 2022.

Budrowska B., „Szkłany sufit”, czyli co blokuje kariery kobiet, „Kultura i Historia” 2004, nr 6, s. 5–19.

Emerytury nowosystemowe wypłacone w grudniu 2021 r. w wysokości niższej niż wysokość najniższej emerytury, Departament Statystyki i Prognoz Aktuarialnych, ZUS, Warszawa 2022.

European Commission, Report on Gender Equality in the EU, Brussels 2021.

Eurostat, <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> (10 VIII 2022).

Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_pnp13/default/table?lang=en (10 VIII 2022).

Głogosz D., Kobiety zatrudnione w niepełnym wymiarze czasu pracy. Skutki dla życia rodzinnego i zawodowego, Warszawa 2007.

Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Unia równości: strategia na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025”, COM(2020) 152 final, Komisja Europejska, Bruksela, dnia 5.3.2020 r., s. 2.

Nowe kierunki w zarządzaniu, red. M. Kostera, Warszawa 2004.

Raport. Świadczenia emerytalno-rentowe w latach 2019–2021, Departament Statystyki i Prognoz Aktuarialnych ZUS, Warszawa 2022.

Report on Gender Equality in the EU, Luxembourg 2023.

Rocznik demograficzny, GUS, Warszawa 2021.

Różnice w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn w Polsce w 2020 r., GUS, Bydgoszcz 2022.

Struktura wysokości świadczeń wypłacanych przez ZUS po waloryzacji w marcu 2022 r., Warszawa 2022.

Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2021/2022 (wyniki wstępne), GUS, Warszawa 2022.

Uchwała nr 113 Rady Ministrów z 24 maja 2022 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Działań na rzecz Równego Traktowania na lata 2022–2030, M.P. 2022, poz. 640, <https://sip.lex.pl/akty-prawne/mp-monitor-polski/ustanowienie-krajowego-programu-dzialan-na-rzecz-rownego-traktowania-na-19256589> (10 VIII 2022).

Uścińska G., Prawo ubezpieczeń społecznych. Zasady, finansowanie, organizacja, Warszawa 2019.

Uścińska G., Kaleta P., Przeciwdziałanie luce płacowo-emerytalnej w kontekście planowania strategii Unii Europejskiej na rzecz równości, ekspertyza na prawach maszynopisu, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa 2021.

Velde van der L., Tyrowicz J., Magda I., Nierówności płacowe kobiet i mężczyzn. Pomiar, trendy, wyjaśnienia, Warszawa 2015, <https://ibs.org.pl/publications/nierownosc-placowa/> (10 VIII 2022).

Walkowska W., Pokolenie „sandwich generation” w obliczu współczesnych przemian demograficznych, „Polityka Społeczna” 45, 2018, nr 9, s. 7–12.

Zalecenie Rady w sprawie krajowego programu reform Polski na 2022 r., zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na 2022 r., COM(2022) 622 final, Komisja Europejska, Bruksela, dnia 23.5.2022 r.

Ewa Leś,   Polskie organizacje gospodarki społecznej jako pracodawcy i dostawcy usług rynku pracy

Centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej w 2021 r., GUS, Warszawa 2022.

Gosk I., współpr. Huszcza M., Klaus M., Likhtarovich K., Ekonomia społeczna jako aktor rynku pracy, [Warszawa] 2006 (Ekonomia Społeczna. Teksty).

Goś-Wójcicka K., Sekuła T., Polskie społeczeństwo obywatelskie. Obraz statystyczny (1989–2018), w: Dla Niepodległej. Obywatele i ich organizacje 1918–2020, red. E. Leś, Warszawa 2020, s. 253–268, <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/inicjatywy/nagroda-dla-dobra-wspolnego/publikacja-dla-niepodleglej-obywatele-i-ich-organizacje> (20 XII 2022).

Goś-Wójcicka K., Sekuła T., Przeobrażenia trzeciego sektora w świetle badań statystycznych, w: Aktywne społeczeństwo w zmieniającej się rzeczywistości. Refleksje po 5 latach działalności Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, red. W. Kaczmarczyk, K. Burdyka, Warszawa 2022, s. 89–101. <https://doi.org/10.54253/we.9788396380128.pp.89-108>

Górnicka K., Najtrudniejszy wskaźnik. Bariery tworzenia miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej. Studium socjologiczne, Zielona Góra 2022, rozprawa doktorska, Uniwersytet Zielonogórski.

Leś E., Lokalna polityka społeczna – perspektywa usług społecznych, w: Samorząd gminny wobec zmian demograficznych, red. J. Hrynkiewicz, Warszawa 2023, s. 38–52.

Projekt ustawy o aktywności zawodowej, nr UD399, <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-aktywnosci-zawodowej> (31 VII 2023).

Rachunek satelitarny gospodarki społecznej dla Polski za 2018 r., GUS, Warszawa 2021.

Raport z badania Warsztatów Terapii Zajęciowej, Warszawa 2021, https://wlaczeniespoleczne.pl/uploads/raport/2_raport.pdf (31 VII 2023).

Rola sektora non-profit w dostarczaniu usług społecznych w latach 2014–2016, GUS, Warszawa–Kraków 2018.

Salamon L.M., Sokolowski S.W., List R., Global Civil Society. An Overview, Baltimore 2003.

Strzelecki P., Potencjalne zasoby pracy – wnioski na podstawie analizy przepływów na rynku pracy, w: Demograficzne i systemowe uwarunkowania polityki zatrudnienia, red. J. Hrynkiewicz, J. Witkowski, A. Petrykowska, Warszawa 2018, s. 132–150.

Szylko-Skoczny M., Polityka rynku pracy, w: Polityka społeczna, red. G. Firlit-Fesnak, J. Męcina, Warszawa 2018, s. 367–387.

Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, Dz.U. 2022, poz. 1812.

Wiśniewski Z., Wyzwania regionalnej polityki rynku pracy, w: Zmiany demograficzne a rynek pracy i ubezpieczenia społeczne, red. G. Uścińska, Z. Wiśniewski, Warszawa 2022, s. 11–25.

Wiśniewski Z., Arendt Ł., Polityka rynku pracy: od działań osłonowych do aktywizacji, w: Stulecie polskiej polityki społecznej 1918–2018, red. E. Bojanowska, M. Grewiński, M. Rymśa, G. Uścińska, Warszawa 2018, s. 375–397.

Andrzej Wierzbicki, **Etniczny podział pracy. Przyczyny i konsekwencje**

Arystoteles, Polityka, tłum., słowo wstępne i koment. L. Piotrowicz, wstęp M. Szymański, Warszawa 2012.

Dembicz A., Plantacja a procesy narodotwórcze na Kubie (problematyka wieku XIX), w: Narody. Jak powstawały i jak wybijały się na niepodległość? Profesorowi Tadeuszowi Łepkowskiemu w sześćdziesiątą rocznicę urodzin i czterdziestolecie pracy przyjaciele, koledzy, uczniowie, Warszawa 1989, s. 39-52.

Eriksen Th.H., Etniczność i nacjonalizm. Ujęcie antropologiczne, tłum. B. Gutowska-Nowak, Kraków 2013.

Hill M., Polityka społeczna we współczesnym świecie. Analiza porównawcza, tłum. P. Sadura, Warszawa 2010.

Horowitz D.L., Patterns of Ethnic Separatism, "Comparative Studies in Society and History" 23, 1981, nr 2, s. 165-195. <https://doi.org/10.1017/S0010417500013268>

Kryńska E., Mobilność zasobów pracy w wybranych teoriach rynku pracy, w: Mobilność zasobów pracy, red. E. Kryńska, Warszawa 2000, s. 15-44.

Kung I.-Ch., Wang H.-Z., Socially Constructed Ethnic Division of Labour. Labour Control in Taiwanese-Owned Firms in Malaysia and Vietnam, "International Sociology" 21, 2006, nr 4, s. 580-599. <https://doi.org/10.1177/0268580906065302>

Romano R., Kilka uwag na temat handlu w Ameryce hiszpańskiej w epoce kolonialnej, w: Narody. Jak powstawały i jak wybijały się na niepodległość? Profesorowi Tadeuszowi Łepkowskiemu w sześćdziesiątą rocznicę urodzin i czterdziestolecie pracy przyjaciele, koledzy, uczniowie, Warszawa 1989, s. 112-145.

Rowley Ch., Bhopal M., The Ethnic Factor in State-Labour Relations. The Case of Malaysia, "Capital and Class" 30, 2006, nr 1, s. 87-115. <https://doi.org/10.1177/030981680608800105>

Szylko-Skoczny M., Zmiany w modelu pracy, "Studia Ekonomiczne" 167, 2014, s. 174-183.

Wierzbicki A., Etnopolityka w Azji Centralnej. Między wspólnotą etniczną a obywatelską, Warszawa 2008.

Вахитов Р., Этническое разделение труда и феномены империй и наций, "Южный полюс. Исследования по истории современной западной философии" 6, 2020, nr 1-2, <http://spolejournal.ru/2020> (31 VII 2022).

Занятость населения в Республике Казахстан. Итоги Национальной переписи населения 2009 года в Республике Казахстан, т. 2, Астана 2010.

Родман Б., Страна перманентного колониализма, "География" 2009, nr 2, https://geo.1sept.ru/view_article.php?ID=200900203 (31 VII 2022).

Широкогоров С., Этнос. Исследование основных принципов изменения этнических и этнографических явлений, Москва 2010.

Paweł Hut, Przesiedleńcy-repatrianci na rynku pracy w Polsce w latach 1990–2017

Auleytner J., Księżopolski M., Szyłko-Skoczny M., Nauka o polityce społecznej. Wybrane problemy teorii i praktyki, red. J. Auleytner, Warszawa 1990.

Brubaker R., Nacjonalizm inaczej: struktura narodowa i kwestie narodowe w nowej Europie, tłum. J. Łuczyński, Warszawa–Kraków 1998.

Druk nr 148, 13 listopada 1998 r., Projekt ustawy o repatriacji, Senat RP.

Golinowska S., O polskiej biedzie w latach 1990–2015: definicje, miary, wskaźniki, Warszawa 2018.

Hut P., Polska wobec Polaków w przestrzeni poradzieckiej. Od solidaryzmu etnicznego do obowiązku administracyjnego, Warszawa 2014.

Hut P., Warunki życia i proces adaptacji repatriantów osiedlonych w Polsce w latach 1992–2000, Warszawa 2002.

Kwestie społeczne i krytyczne sytuacje życiowe u progu lat dziewięćdziesiątych. Wybrane zagadnienia, red. J. Danecki, B. Rysz-Kowalczyk, wyd. 2 uzupeł., Warszawa 1994.

Polityka społeczna w Polsce. Synteza badań, Centralny Program Badań Podstawowych 09.09 „Polityka społeczna w Polsce”, Warszawa 1990.

Repatrianci i polityka repatriacyjna, red. P. Hut, Ł. Żołądek, Warszawa 2013 (Studia Biura Analiz Sejmowych, 2[34]).

Szyłko-Skoczny M., Polityka społeczna wobec bezrobocia w Trzeciej Rzeczypospolitej, Warszawa 2004.

Ustawa z dnia 25 czerwca 1997 r. o cudzoziemcach, Dz.U. 1997, nr 114, poz. 739.

Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji, Dz.U. 2000, nr 106, poz. 1118.

Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka, Dz.U. 2007, nr 180, poz. 1280.

Tomasz Niedziński,   Dyskryminacja w zatrudnieniu – dochodzenie roszczeń na drodze sądowej

Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r., Dz.U. 1964, nr 16, poz. 93 z późn. zm.

Kodeks karny z dnia 6 czerwca 1997 r., Dz.U. 2022, poz. 1138.

Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz, red. J. Giezek, Warszawa 2014.

Kodeks postępowania cywilnego z dnia 17 listopada 1964 r., Dz.U. 1964, nr 43, poz. 296 z późn. zm.

Kodeks pracy z dnia 26 czerwca 1974 r., Dz.U. 1974, nr 24, poz. 141 z późn. zm.

Kodeks pracy. Komentarz, ustawy towarzyszące z orzecznictwem, red. K. Jaśkowski, E. Maniewska, wyd. 12, Warszawa 2021.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 z późn. zm.

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2000 r., sygn. akt I PKN 451/00.

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 sierpnia 2021 r., sygn. akt II PSK 78/21.

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2016 r., sygn. akt III PZP 3/16.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 30 marca 2017 r., sygn. akt II AKa 256/16.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 września 1997 r., sygn. akt I PKN 246/97.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2017 r., sygn. akt WA 18/16.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2018 r., sygn. akt I PK 54/17.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2021 r., sygn. akt II PSKP 63/21.

Grażyna Spytek-Bandurska   Zapewnienie trwałości zatrudnienia w okresie kryzysu COVID-19 ze szczególnym uwzględnieniem pracy zdalnej

Czech K., Karpio A., Wielechowski M., Woźniakowski T., Żebrowska-Suchodolska D., Polska gospodarka w początkowym okresie pandemii COVID-19, Warszawa 2020.

Dębkowska K., Kłosiewicz-Górecka U., Szymańska A., Zybortowicz K., Szok pandemiczny, szok wojenny, czyli jak firmy reagują na kryzysy, Warszawa 2022, <https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2022/05/Raport-szok-pandemiczny.pdf> (30 V 2023).

Janecki J., Ocena konsekwencji kryzysu pandemicznego COVID-19 w sektorze polskich przedsiębiorstw, "Studia Biura Analiz Sejmowych" 2022, nr 1(69), s. 49-68, <https://studiabas.sejm.gov.pl/Journal.nsf> (30 V 2023). <https://doi.org/10.31268/StudiaBAS.2022.04>

Koronawirus: informacje i zalecenia, <https://www.gov.pl/web/koronawirus/dzialania-rzadu> (30 V 2023).

Mierzejewska K., Chomicki M., Psychospołeczne aspekty pracy zdalnej. Wyniki badań przeprowadzonych w trakcie trwania pandemii COVID-19, "Zeszyty Naukowe. Uniwersytet

Ekonomiczny w Krakowie" 2020, nr 3(987), s. 31-44.

<https://doi.org/10.15678/ZNUEK.2020.0987.0302>

Muster R., Pandemia COVID-19 a zmiana modelu pracy. Polska na tle krajów Unii Europejskiej, "Acta Universitatis Lodzianis. Folia Sociologica" 2022, nr 81, s. 29-44. <https://doi.org/10.18778/0208-600X.81.02>

Nazarczuk J.M., Cicha-Nazarczuk M., Szczepańska K., Wrażliwość polskiej gospodarki na zmiany wywołane pandemią Covid-19, Olsztyn 2022. <https://doi.org/10.24136/eep.mon.2022.10>

Plan Odbudowy dla Europy, Komisja Europejska, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/recovery-plan-europe_pl (30 VI 2023).

Raport: Podsumowanie lockdown-u w Polsce, Związek Przedsiębiorców i Pracodawców, Warszawa 2021, <https://zpp.net.pl/> (30 V 2023).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, Dz.U. L 57/17, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0241> (30 VI 2023).

Sobczak A., Praca zdalna w warunkach pandemii COVID-19. Problemy efektywności i nierówności społecznych, „Wychowanie w Rodzinie” 24, 2021, s. 147–159.

Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r., GUS, Warszawa, Szczecin 2020.

Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2022 r., GUS, Warszawa–Szczecin 2022.

Staniszewski R.M., Gospodarka polska w czasie pandemii COVID-19: spowolnienie czy regres?, „Studia Politologiczne” 65, 2022, nr 3, s. 58–86.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 1990–2023, GUS, Warszawa 2023, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane> (30 VI 2023).

Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w 2020 r., GUS, Warszawa 2021, <https://stat.gov.pl> (30 VI 2023).

Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w 2021 r., GUS, Warszawa 2022, <https://stat.gov.pl> (30 VI 2023).

Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w 2022 r., GUS, Warszawa 2023, <https://stat.gov.pl> (30 VI 2023).

Unia Europejska w procesie zrównoważonego rozwoju w warunkach pandemii COVID-19, red. Z. Wysokińska, J. Witkowska, Łódź 2022.

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, Dz.U. 2022, poz. 1510 ze zm.

Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, Dz.U. 2021, poz. 2095 ze zm.

Ustawa z dnia 1 grudnia 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2023, poz. 240.